

Anti-pestprotocol

(Protocol sociale veiligheid)

Openbare Daltonschool

De Meander

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
1.1 Belang van een protocol voor sociale veiligheid.....	3
1.2 Uitgangspunten	3
1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling	3
1.4 Leerlingvolgsysteem	3
2. Begripsomschrijving	4
2.1 Wat is pesten?	4
2.2 Rolverdeling bij pesten.....	4
2.3 Signalering	4
3. Aanpak.....	5
3.1 Preventief	6
3.2 Curatief.....	8
3.3 Externe hulp	10
4. Organisatie	11
4.1 Contactpersonen	11
4.2 Scholing	11

1. Inleiding

1.1 Belang van een protocol voor sociale veiligheid

Onze ambitie is dat geen enkel kind gepest wordt. Ieder kind heeft recht op een fijne schooltijd. Wij willen een school zijn waar iedere leerling zich sociaal aanvaard voelt en zich kan ontwikkelen in een sfeer van veiligheid, acceptatie, erkenning en wederzijds respect. Met behulp van dit protocol laten we zien hoe we er samen een fijne school van maken voor iedereen. Alle regels en afspraken die de school hierover heeft kunt u terugvinden in dit protocol.

1.2 Uitgangspunten

- Onze school kent een openbaar karakter en staat open voor kinderen van alle gezindten en signaturen;
- Op onze school mag iedereen zijn wie hij of zij is. Iedereen is uniek en daarom accepteren wij verschillen;
- Met elkaar zijn wij alert op signalen die te maken hebben met pesten;
- Wij streven in iedere groep een klimaat na dat zich kenmerkt door cohesie en onderling hulpbetoon;
- Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces en pesten wordt bij ons daarom in de groep opgelost.

1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling hanteren wij KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid. Gedurende het schooljaar behandelen we 10 thema's. De thema's gaan over positieve groepsvorming en het voorkomen van pesten. Kinderen krijgen meer inzicht in wat pesten is en wat zij ertegen kunnen doen.

1.4 Leerlingvolgsysteem

Wij gebruiken de KiVa-monitor om zicht te krijgen op de sociale veiligheid in de groep en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. In oktober en mei van elk schooljaar is er een meting. De leerlingen van de groepen 3 t/m 8 vullen dan een vragenlijst in. Aan de hand van de vragenlijst wordt een rapport gemaakt dat een beeld geeft van het klimaat in de groep.

Voor de groepen 1 –2 wordt het klimaat in de groep gemeten tijdens observaties, de KiVa-lessen en een ZIEN-vragenlijst die door de leerkracht wordt ingevuld. Op basis van deze informatie ondernemen wij, mocht het nodig zijn, gerichte acties om te zorgen voor een fijnere sfeer.

1 keer per 2 jaar wordt een tevredenheidspeiling stichting breed afgenomen onder kinderen, leerkrachten en ouders. In deze tevredenheidspeiling zijn vragen opgenomen, die gaan over het welbevinden en het gevoel van veiligheid die kinderen op school ervaren. De resultaten op deze vragen kunnen aanleiding zijn tot het nemen van bepaalde acties

2. Begripsomschrijving

2.1 Wat is pesten?

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**. Pesters zijn sterker dan slachtoffers. Daardoor kunnen slachtoffers zich niet goed verdedigen.

Er zijn verschillende vormen van pesten. Wij onderscheiden

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen;
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen;
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken;
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden, herhaaldelijk betrokken zijn bij ruzies;
- Digitaal pesten: alle vormen van pesten die online plaatsvinden, zoals op Facebook en Whatsapp.

2.2 Rolverdeling bij pesten

In een peestsituatie heeft elk kind een bepaalde rol. De rol geeft aan hoe de kinderen zich op dat moment gedragen. Bij het gebruik van deze rollen is het belangrijk om te weten dat kinderen niet een bepaalde rol hebben, maar zich gedragen op een manier die bij een bepaalde rol past. Welke rol een kind aanneemt kan ook verschillen per situatie. De verschillende rollen die wij onderscheiden bij pesten zijn:

- Pester: initiatiefnemer van het pesten;
- Assistent: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten;
- Versterker: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten;
- Slachtoffer: het gepeste kind;
- Verdediger: steunt en komt op voor het slachtoffer;
- Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.

2.3 Signalering

Het is niet makkelijk om pesten vroegtijdig te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Mocht er sprake zijn van één van de onderstaande gedragsveranderingen is het belangrijk alert te zijn. Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk vooral in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind gepest wordt:

Het kind:

- is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;
- vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden;

- wil om onduidelijke redenen thuis blijven;
- klaagt (vaak) 's ochtends, wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;
- komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;
- raakt steeds spullen kwijt;
- raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);
- trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;
- is angstig en gespannen;
- is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;
- heeft nachtmerries of huilt zichzelf in slaap;
- heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;
- is chagrijnig, snel boos of lastig;
- is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;
- weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering;
- heeft een relatief negatief zelfbeeld;
- ze vertonen een plotselinge of geleidelijke verslechtering in schoolresultaten.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een (uw) kind pest.

Het kind:

- doet op een overdreven manier stoer;
- is tegendraads en opstandig;
- kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;
- heeft grote behoefte te overheersen en de eigen zin te krijgen;
- is impulsief, kan moeilijk tegenwerking aanvaarden;
- is vaak tegendraads naar volwassenen toe;
- roddelt of verspreidt vervelende geruchten;
- is agressief;
- heeft een relatief positief zelfbeeld;
- heeft slechte schoolprestaties.

Het Meander-team:

Met elkaar zijn wij alert op signalen als:

- op school treiteren de pestkoppen vaak op een gemene manier: spotten, intimideren, schoppen, dingen stuk maken. Ze hebben het vooral gemunt op de zwakkere leerlingen en proberen de meelopers op hun hand te krijgen
- ondervinding leert dat meisjes veelal op een veel subtielere manier pesten, die veel moeilijker op te sporen valt, bijvoorbeeld roddelen, een vriendin afpakken, uitsluiten;
- signalen van laag welbevinden in het algemeen
- plagen, bespotten en kleineren
- op een spottende, onvriendelijke manier iemand uitlachen
- fysiek contact
- herhaaldelijke betrokkenheid bij ruzies
- kleefgedrag (dicht bij de leerkracht willen blijven).
- schoolresultaten die veranderen en/of gedragsverandering

3. Aanpak

De Meander probeert een veilig sociaal klimaat op school te creëren door pesten te voorkomen (preventief) en tegen pesten op te treden als het zich toch voordoet (curatief).

3.1 Preventief

Bij de overdracht worden de sociale afspraken doorgegeven met betrekking tot de start van het nieuwe jaar, met name wat betreft het begeleiden van de groepsvorming. Voor of direct na de zomervakantie worden deze afspraken nog een keer aangescherpt.

Elke leerkracht draagt er zorg voor dat in de periode tot aan de herfstvakantie veel aandacht besteed wordt aan regels voor de omgang met elkaar, vanuit het besef dat we als leerkrachten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan een positieve groepsvorming. Hierbij maken wij gebruik van het boek "Grip op de groep". Daarnaast bieden wij de kinderen gedurende het schooljaar samenwerkingsvaardigheden aan. We kunnen er niet vanuit gaan dat alle leerlingen deze vaardigheden vanzelf ontwikkelen, daarom besteden we hier gericht aandacht aan.

Preventief gebruiken we schoolbreed: schoolregels; vaardigheidsregels vanuit KiVa en groepsregels. In ieder groep hangen de KiVa-regels en omgangsregels zichtbaar in de groep (we noemen dit het omgangsprotocol). In groep 1/2 krijgen de kinderen naast de KiVa-lessen samenwerkingsvaardigheden aangeboden (de samenwerkingskaarten worden als visuele ondersteuning ingezet).

Elke leerkracht is consequent als het gaat om de uitvoering van de school- en KiVa-regels (zerotolerance!). Leerkrachten die moeite hebben om regels consequent te hanteren en gestelde normen te bewaken, kunnen aangeven hier steun bij nodig te hebben. Zij kunnen hulp krijgen van de interne begeleider/ directeur/ andere leerkracht. De interne begeleider kan gebruik maken van video opnames volgens de methode "Marte Meo". De interne begeleider of de directeur bewaken dit proces.

KiVa-lessen

Wij streven ernaar om, in elke groep, twee keer per week een KiVa-les te geven. Deze lessen zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. De lessen zullen de ontwikkeling van sociale vaardigheden van kinderen stimuleren die ze nodig hebben om een groepsnorm tegen pesten te kunnen creëren. De lessen uit het KiVa-programma zijn onderverdeeld in tien thema's, zoals gevoelens, iedereen is uniek en herken pesten. We laten tijdens elk schooljaar alle thema's terugkomen, zodat alle onderwerpen die kunnen bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat aan bod zijn gekomen.

Omgangsregels

Op De Meander gaan we uit van vijf basisregels:

Op de Meander....

- .... leren we met en van elkaar;
- .... zijn we verantwoordelijk voor ons eigen gedrag;
- .... zorgen we voor elkaar en de omgeving;
- .... gaan we respectvol met elkaar om;

.... zijn we rustig in de school.

Deze basisregels hangen zichtbaar in de gang.

Daarnaast heeft elke groep een KiVa-contract opgesteld. Voor de groepen 1 tot en met 4 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We willen samen een groep zijn want dat is fijn;
2. Boos, verdrietig, blij: houd rekening met mij;
3. We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij;
4. We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal;
5. We gaan goed met elkaar om;
6. We helpen elkaar;
7. We komen voor elkaar op.

Voor de groepen 5 tot en met 8 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect;
2. We maken er een fijne groep van;
3. We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal);
4. We willen dat pesten stopt;
5. We willen dat ook verborgen pesten stopt;
6. We houden er rekening mee dat pesten heel lang pijn doet;
7. We zeggen tegen pesters: stop ermee
8. We helpen gepeste kinderen;
9. We lossen pesten als een groep op;
10. We blijven ons houden aan dit KiVa-contract.

Vanaf groep 1 stelt de leerkracht met de klas ieder jaar een KiVa-contract (omgangsprotocol) op.

Leerkrachten zorgen ervoor dat de naleving hiervan regelmatig aan de orde wordt gesteld.

Leerkrachten bieden voldoende structuur, ook tijdens meer open onderwijsleersituaties. Leerlingen die laag scoren op sociaal initiatief zijn potentiële slachtoffers. Daarom vinden wij het belangrijk om deze leerlingen vanaf groep 1-2 al planmatig te begeleiden (De KiVa-monitor biedt in dit verband signaleringsmogelijkheden en suggesties).

Het KiVa-contract is door alle leerlingen ondertekend en hangt in elke klas. Er wordt regelmatig verwezen naar de regels. In situaties waarin het nodig is wordt het contract erbij gepakt.

Naast de omgangsregels kan in groep 1 tot en met 4 gebruik gemaakt worden van groepsweerkaart: aan de hand van weertypen wordt het klimaat in de groep besproken.

Groepsgesprekken

In de (bovenbouw)groepen van De Meander vindt elke week een preventief groepsgesprek plaats. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de klas besproken. Wij streven er naar de leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat leerlingen zelf met oplossingen en ideeën komen.

Contact met ouders

Contact met ouders/verzorgers vinden wij belangrijk. We houden ouders daarom regelmatig op de hoogte van de groeps sfeer in de klas, ook als deze goed is! Door middel van de nieuwsbrief weten

ouders wat er speelt op school. Gedurende het schooljaar ontvangen ouders daarnaast tips om met hun kind te praten over hoe het gaat op school. Aanvullende informatie over pesten en tips voor thuis kunnen ouders ook vinden in de online KiVa-oudergids. We stimuleren ouders contact met ons op te nemen mochten zij zich zorgen maken over hun eigen kind of een ander kind op school.

Het schooljaar start met startgesprekken. Dit zijn gesprekken met ouders, waarbij ouders vertellen over hun kind: wie is hij, wat zijn de sterke kanten, hoe zit hij in zijn vel, welke verwachting hebben de ouders van de school en de leerkracht. Via dit startgesprek krijgt de leerkracht, naast de overdracht door de vorige leerkracht, een compleet beeld van de leerlingen die hij in zijn groep krijgt.

Tijdens de oudergesprekken die gedurende het jaar plaats vinden, vragen wij of de ouders signalen hebben gekregen dat hun kind anderen pest, gepest wordt of aangeeft dat anderen in de klas of op school gepest worden.

3.2 Curatief

Signalering

De curatieve aanpak begint bij de signalering. Grensoverschrijdend gedrag bestaat niet alleen uit pesten. Kinderen kunnen ook ruzie maken of in een conflict terecht komen. Daarnaast is het ook mogelijk dat kinderen elkaar plagen of dat er sprake is van een misverstand. Op basis van onze definitie van pesten bekijken wij elke situatie vanuit het volgende perspectief:

- Gebeurt het met opzet (intentioneel)?
- Kan het 'slachtoffer' zich verdedigen (machtsverschil)?
- Hoe "erg" (intens) wordt het ervaren?
- Gebeurt het steeds opnieuw (stelselmatig)?

Als er iets in de pauze is gebeurd, koppelt de pleinwacht dit direct terug naar de groepsleerkracht. Wanneer situaties zich vaker voordoen, wordt dit geregistreerd in het doorschrijfformulier van de groep in Parnassys. Dit is een logboek in ons leerlingvolgsysteem. Hierin wordt aangetekend wanneer er sprake was van een duidelijk conflictsituatie en wie hierbij betrokken waren.

KiVa-monitoring

Tijdens de teamvergadering waarin de uitslagen van de KiVa-monitor en eventuele sociogrammen worden besproken, wordt de informatie uit Parnassys meegenomen. Het laatste betreft met name heftige (conflict)situaties. In deze situaties hebben de betrokken kinderen het 'Oeps-het ging even - mis-formulier' ingevuld, bedoeld om kinderen te leren reflecteren op hun eigen gedrag en verantwoordelijkheid.

KiVa-team

Het KiVa-team is een werkgroep die samen met de groepsleerkracht verantwoordelijk zijn voor het onderzoeken en oplossen van peestsituaties. Leden van het KiVa-team weten, doormiddel van een extra training, hoe ze om moeten gaan met peestsituaties. Bij gerichte acties om pestproblemen op te lossen wordt dan ook vaak een lid van het KiVa-team ingeschakeld. Zijn er problemen en is de groeps sfeer niet veilig, dan wordt altijd het KiVa-team benaderd.

Groepsgesprekken

Als zich daadwerkelijk (pest)problemen voordoen kan dit in de groep worden besproken. De leerkracht schat in of de groeps sfeer veilig genoeg is om een gezamenlijk gesprek te houden. Niet alle problemen kunnen in de groep worden besproken. Een groepsgesprek over pesten vindt alleen plaats wanneer het pestslachtoffer daarmee instemt.

1. De ik-boodschap:
De leerkracht geeft door middel van een heel duidelijke ik-boodschap te kennen, dat er in de klas een probleem is dat hij niet alleen kan oplossen, maar dat wel opgelost moet worden. Daarbij noemt hij heel duidelijk de probleemsituatie en vraagt de leerlingen oplossingen te geven. Hij benadrukt daarbij dat het probleem opgelost moet worden.
2. Het verzamelen van oplossingen:
De leerlingen moeten allerlei oplossingen geven voor aanpak. Soms komen er geen ideeën omdat de leerlingen niet durven of zo'n aanpak niet gewend zijn. Maar als de leerkracht de leerlingen laat merken dat het hem ernst is door hen wat meer tijd te geven oplossingen aan te dragen, zullen ze in die periode de zondebok wat meer met rust laten. In deze fase mag er nog niet gereageerd worden op de oplossingen. Na verloop van tijd komt er een aantal oplossingen, meestal van de leerlingen uit de zwijgende middengroep.
3. Het evalueren van oplossingen:
Alle oplossingen die nadelig zijn voor de zondebok en ook voor 'de pester' worden geschrapt. Op die manier geeft de leerkracht aan dat hij geen partij kiest, maar aan alle leerlingen veiligheid wil bieden.
4. Het concretiseren van de oplossingen:
Voor iedereen moet duidelijk zijn hoe de geselecteerde oplossingen uitgevoerd gaan worden. Het is daarbij aan te bevelen om ze op papier te zetten en daarna weer met de klas te bespreken.
5. Het evalueren van de oplossingen:
De oplossingen moeten met regelmaat geëvalueerd worden. De leerkracht geeft aan dat de evaluatie een vast onderdeel gaat worden van de groeps gesprekken. Wanneer er weer signalen komen van pesten dan moet de leerkracht weer teruggaan naar stap 1, maar ook als hij niets hoort, moet hij regelmatig evalueren. Het is van belang om het evalueren dan niet te laten verwateren. In dat geval is het belangrijk om complimenten te geven omdat het zo goed gaat. De leerkracht moet in deze fase de leerlingen duidelijk maken dat het aangeven dat er weer gepest wordt niet hetzelfde is als klikken, maar dat het in principe hetzelfde is als het helpen van de zondebok.

Steungroepaanpak

De leerkracht kan een steungroep inzetten om een pestprobleem op te lossen. De steungroep bestaat uit een aantal kinderen uit de klas. Deze kinderen wordt gevraagd of zij kunnen helpen bij het oplossen van het probleem. In de steungroep zit ook altijd 'de pester', deze wordt niet als schuldige aangewezen. De focus van de steungroepaanpak ligt op het feit dat pesten een groepsproces is dat we samen willen oplossen. Voordat de steungroep wordt ingezet wordt dit eerst besproken met het pestslachtoffer zelf.

Herstelaanpak

Als het pesten ondanks de gemaakte afspraken toch doorgaat wordt de herstelaanpak ingezet. Twee leden van het KiVa-team gaan een gesprek met de pestende leerling voeren. Daarnaast wordt er een herstelplan opgesteld. Het herstelplan wordt altijd ondertekend door het betreffende kind en de ouders/verzorgers van het kind.

Inlichten ouders

De ouders van de gepeste leerling worden ingelicht op het moment dat de school besluit de steungroepaanpak toe te passen. Zoals eerder beschreven wordt er bij de steungroepaanpak geen schuldige aangewezen. Ouders worden ingelicht dat hun kind pest op het moment dat de herstelaanpak wordt ingezet. Mochten kinderen zich vervolgens niet aan de gemaakte afspraken houden, dan worden ouders uitgenodigd voor een gesprek op school.

3.3 Externe hulp

Wanneer blijkt dat de curatieve aanpak niet werkt is er mogelijk meer aan de hand dan alleen pesten. Op dat moment is er aanvullende hulp nodig om de problemen op te lossen. Er kan gekozen worden voor een bredere zorgaanpak. De intern begeleider neemt, mocht dat nodig zijn, contact op met een externe partij (bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin of Geynwijs op school (GWOS)).

4. Organisatie

4.1 Contactpersonen

Het KiVa-team

De Meander heeft een KiVa-team aangesteld. Het KiVa-team is het aanspreekpunt voor leerkrachten, ouders en leerlingen. Daarnaast coördineren de leden van het team het beleid tegen pesten. Het KiVa-team bestaat uit de volgende leden:

1. Reny Martherus (Intern Begeleider) (renymartherus@stichtingrobijn.nl)
2. Julie Martina (leerkracht onderbouw) (juliemartina@stichtingrobijn.nl)
3. Mirjam Bruin (leerkracht bovenbouw) (mirjambruin@stichtingrobijn.nl)

De KiVa-trainer

Wanneer het KiVa-team meerdere malen de steungroepaanpak heeft ingezet en het pestprobleem blijft bestaan, wordt externe hulp vanuit KiVa ingeschakeld, namelijk een KiVa-trainer. De KiVa-trainer biedt ondersteuning aan de school bij vragen en helpt met het oplossen van problemen met betrekking tot de pesters, de slachtoffers en/of de hele klas.

4.2 Scholing

Alle leerkrachten die werkzaam zijn op onze school hebben twee dagen van de STARTtraining van KiVa gevolgd. Zij zijn bevoegd om de KiVa-lessen te geven. De leden van het KiVa-team hebben ook deze STARTtraining gevolgd. Zij zijn hierdoor bevoegd om de steungroepaanpak uit te voeren. Daarnaast streeft de school ernaar om het team één keer in te twee jaar bij te laten scholen in het KiVa-programma.

Eén keer per jaar wordt er in Nederland een KiVa-conferentie georganiseerd. Ten minste twee leerkrachten van De Meander nemen elk jaar deel aan deze dag. Tijdens deze dag worden de nieuwe inzichten over pesten en de innovaties in het KiVa-programma gepresenteerd. Onze leerkrachten worden tijdens deze dag verder geprofessionaliseerd. We willen er op deze manier voor zorgen dat onze school zich door blijft ontwikkelen.

Dit protocol is opgesteld: mei 2023

Dit protocol is besproken en vastgesteld in de MR: juni 2023

Evaluatie vindt plaats: Juni 2024